

یادداشت سردبیر

در سال‌های اخیر برخی نهادها و رسانه‌های داخلی و خارجی، مستقیم و غیرمستقیم درباره حقوق کودک و مسائل پیرامون آن سخن گفته و برنامه‌ها و فعالیت‌هایی را طراحی و اجرا می‌کنند. بسیاری از کشورهای دنیا نیز ادعای پایبندی به حقوق کودکان را دارند و به‌عنوان یک عضو به کنوانسیون حقوق کودک پیوسته‌اند. اما هنوز شاهد نقض حقوق کودکان هستیم در خانه، در خیابان، در مدرسه و در هر کجا که کودکی باشد و بزرگ‌سالی که به حقوق کودکان آگاهی چندانی ندارد.

کودکی تا کمر در زباله‌دان خیم شده است، کودکی که باید در مدرسه باشد کنار هم سالانش بخندد و بازی کند و آداب شهروند خوب بودن را یاد بگیرد. کودکی که سواً مهاجر یا وطنی بودنش حقوقی دارد که قابل مطالبه است؛ حقوقی که نقض آن چهره جامعه را مخدوش می‌کند و او را از کم‌ترین حقوق انسانی اش محروم می‌سازد. کودکی مورد خشونت‌های پیدا و پنهان والدینش است و مدام پرخاش می‌کند یا در اتاقش تنها بودن را ترجیح می‌دهد؛ کودکی که در فضای مجازی رها شده تا والدینشان به کارهای مهم‌تر از او برسند؛ کودکی که به واسطه تغذیه ناسالم در دوران نوزادی، دچار امراض مختلف شده است؛ کودکی که به خاطر اعتیاد به بازی‌های رایانه‌ای و تلویزیون در برقراری ارتباط با هم سالانش ناتوان است؛ کودکی که به خاطر آلودگی هوا و محیط زیست حق حیاتش سلب می‌شود؛ کودکانی که به صلابه نامرئی کلماتی چون رتبه و نمره و بهتر و برتر و نخه کشیده می‌شوند تا موفق نشان داده شوند؛ موفقیتی نه از جنس خودشان موفقیتی از جنس آن چه بعضی از والدین و مدارس برایشان می‌خواهد و این‌ها آسیب‌هایی است که روح و جان بیشتر کودکان را می‌خراشد. این همه را پایانی نیست مگر این‌که چشم‌ها را باز کنیم تلاشی مضاعف کنیم و نیازهای کودکان و حقوقشان را بهتر بشناسیم تا به جامعه‌ای با

جان و جسمی سالم دست یابیم.

«حقوق کودکان» شامل به حق بر عدم تبعیض، حق حیات، حق بقا، حق رشد، حق بر ثبت نام (و نام خانوادگی)، برقراری ارتباط با والدین، هویت انسانی و همچنین نیازهای اساسی برای حفاظت فیزیکی، غذا، آموزش عمومی، مراقبت‌های بهداشتی و قوانین کیفی مناسب بر اساس سن و رشد کودک، حفاظت برابر از حقوق مدنی کودک و آزادی از تبعیض بر اساس نژاد، جنسیت، گرایش جنسی، هویت جنسیتی، منشأ ملی، مذهب، معلولیت، رنگ، قومیت یا سایر ویژگی‌ها است. تفسیر حقوق کودکان طیفی از اجازه دادن به ظرفیت کودکان برای داشتن اختیار عمل تا اعمال نظر فیزیکی، روانی و احساسی بدون هیچ‌گونه بدرفتاری با کودکان را دربرمی‌گیرد.^۱»

برای تحقق حقوق کودک در وهله اول باید همه کسانی که با کودک سروکار دارند نسبت به حقوق کودک آگاه باشند و خود را ملزم به رعایت آن بدانند. در وهله دوم باید کودک را از حقوق طبیعی‌اش آگاه ساخت، تا در مقابل هر گونه نقض حقوقی بتواند از خودش دفاع کند و مطالبه‌گر باشد. شاید به جرأت بتوان گفت از مؤثرترین نهادها برای احقاق حقوق کودکان و نوجوانان، چه به لحاظ آگاهی‌بخشی چه به لحاظ تحقق آن، آموزش و پرورش و به تبع آن مدرسه است. امسال نیز یکی از اقدامات قابل توجه، تدوین سند ملی حقوق کودک و نوجوان از طرف آموزش و پرورش بود. اما این که مدارس در بحبوحه مسائل آموزشی خود تا چه حد این سند را خواندند و خانواده‌ها چقدر آن را مطالبه کردند، نکته‌ای است که امیدواریم مدنظر قرار گیرد. مدیری که در دفتر خود سند جهانی و ملی حقوق کودک را به دیوار نصب می‌کند و ایمان دارد که نسلی سالم را به لحاظ جسمی و روانی بپروراند و معلمی که در کلاس درسش برنامه‌هایی دارد تا به کودکان در خصوص حقوقشان آگاهی دهد، کاری بس بزرگ انجام می‌دهند.

در این شماره موضوع «حقوق کودک (و نوجوان)»، آموزش و خانواده» با تأکید بر حق رشد و آموزش کودک، تنها اشاره‌ای است که امیدواریم از سوی معلمان و مدیران به‌طور خاص مورد توجه قرار گیرد و فیلتر حقوق کودک در تمام برنامه‌های درسی پیدا و پنهان مدرسه مورد توجه قرار گیرد.

مطالب این شماره علاوه بر ویژه‌نامه حقوق کودک، به موارد دیگر، در حوزه آموزش و پرورش نیز پرداخته که مهم‌ترینش پرونده‌ای با نام «پداگوژی» است. این پرونده مجموعه‌ای است از پداگوژی‌های دست‌ساز معلمان که از شماره پیش با همراهی بی‌دریغ دکتر «سرکارآرانی» آغاز شده است و امیدواریم ادامه یابد. البته با نگاهی دقیق‌تر متوجه می‌شویم که پداگوژی نیز با تلاش برای درک کودکی، در پی پاسخی به حق آموزش مطلوب کودکان است. ■

۱. کنوانسیون حقوق کودک (CRC) (1989) یک کودک را به‌عنوان فردی که به سن هجده سال نرسیده است، تعریف می‌کند
۲. از پیمان‌نامه حقوق کودک

